

TREMTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 12 (117)

1994 m. birželis

*Vaikeli, laiminu: sugrižki Lietuvon!..
Vaikeli, laiminu: į Tėviškę sugrižk!..*

Kasmet ateina Birželio 14-oji. Nuo 1941 metų ateina, nuo 1940-ųjų birželio 15-osios

Vaikeli, laiminu: sugrižki Lietuvon... Čionai palieka
Tėvas... Amžiną jam... atils... Ir jaunesnysis tavo
brolis... Augustėlis... Amžiną ir jam... Jau mano širdž
žnaibo šiaurūs vėjai... Vaikeli, laiminu: į tėviškę
sugrižk...

--- Grįžtu ir ilgai ilgai žūriu į veidrodį - į savo akis
žūriu. Ir šandieną, į namus pargrižusi, žūrėsiu į
savo akis... Tol, kol mano sieloje sužibės paskutinė
Mamos ašara...

Iš Antaninos VITKAUSKAITĖS-
DUKYNIENĖS lyrikos

I praeities lankas
Suskrido metai
Pulkais juodų mirties drugių -
Lig šiolei saugau
Vieno žodžio liepsną,
Kaip samana -
Žalumą
Po sniegu.

Prie Tavo sapno
Neparimo kryžius,
Nedvelkia vėjas,
Kvepiantis rugiu -
Pro amžinąji išalą
Aš veidq,
I mūsų kaimą atgręžta
Regiu.

Stasiui Lozoraičiui

mirus, liūdi Lietuvos politinių kalinių ir
tremtinių sąjunga ir "Tremtinio" redakcija

Grįžusiųjų susitikimai. Algirdo KAIPIO nuotraukos

1994m. birželis

REMTINYS

2

Nevien Gedulias

Birželio 14-oji. Pirmoji ir žiauriausioji masinio trėmimo į Sibirą 1941-aisiais diena. Tautos niekinimo, genocido pradžia. Pavadinta ji Gedulo ir Vilties diena- lyriškai ir gailiai.

Bet kokios tai Vilties diena? Gal vilties, kad niekas daugiau nedrįs taip daryti? O štai populiarusis Rusijos Dūmos narys Žirinovskis prieš rinkimus į Dūmą pažadėjo prie Baltijos šalių sienų visas radioaktyviąsias atliekas suvežti ir visus vėjus paleisti mūsų krašto link... Omonininkų tribunas Nevzorovas (irgi tos pačios Dūmos vyros) žurnalistui A.Žukui sako, jog Sausio 13-ąją jiems "derėjo būti milijoną kartų ryžtingesniems"; sako, kad lietuvių-mieli broliai, bet jie privalėti amžiams išidėmėti, kad yra mažučiai broliai ir turėtai "nepriklausomybės žaidimų", kurie jiems, vyresniems broliams, yra vien juokingi pasispardymai. Galu gale savieji genocido vykdytojų padėjėjai, dabar, Nepriklausomoje Lietuvoje besijaučiantys kaip žuvys vandenye, kartais šviesiai-tiesiai perspėja: "Dabar mes ne vežtume, o pėčius jus varytume..." Taigi, Vilties...

Gerau žinome, kad 1941-ųjų birželio 14-ąją nukrito rausvas šydas nuo akių tiems, kurie vylési, kad galėtum kaimynas nurodys, kaip įvesti tobulesnę santvarką, išties draugišką ranką. Maskvos politikai demagogiskai buvo apsukses galvas net garsiems rašytojams, poezijos lakštingaloms. Bet tą dieną nepadėjo nė raudonų arbūzų "badaudančiai Lietuvai" padovanoti vagonai. Tą dieną net paleckiniai agentai sukliko: "Ką jie daro?!" Taigi tai buvo ir praregėjimo diena.

Būtent tą dieną vieni pradėjo bėgti, slėptis nuo teroro, nuo trėmimo, kiti- padėjo besislapstantiems. Ar tai ne pasipriešinimo pradžios diena?

Kančioje ir skausme apsivalanti Tautos Dvasia vėl kilo kovai už Nepriklausomybę, Žmogaus orumą, Laisvę. Būtent nuo tos dienos-birželio 14-osios.

Žinoma, Viltis- gera motina. Raudos, graudžios dainos, eilėraščių posmai, juodieji kaspinai ir gedulų juostos ant mūsų trispalvės- prasminga tos dienos simbolika. Bet čar svarbiau tai, kad tą dieną prasidėjo praregėjimas ir pasipriešinimas prieš raudonąjį terorą ir Lietuvos genocidą.

Tik kur Lietuvos Laisvės kovotojų, Partizanų, Pasipriešinimo gulage diena? Susimąstykime ir ne vien juodai raudodamai gedékime!

Irena SMETONIENĖ

"Melo knygos" sudarytojams

Pagaliau ji mano rankose... Ji- jau spėjusi "pagarsėti"- "Lietuvos kovų ir kančių istorija", I tomas.

Nuostabus MVD, KGB ir kompartijos dokumentų rinkinys lietuvių tautos genocidui pateisinti... Tikras melo apogėjus. Dvylikai metų išbuval "tremties atostogose", tris iš jų- lageriuose, bet nieko panėjau neregėjau.

Tik retsykiaiškai tiesos spindulėlis. Kagebistai ir stribai dalijasi išvežtųjų turtą, tačiau pažymima, kad tai reti atvejai! O kad išvežant šeimas jie "ieškojo" banditų stalčiuose, už paveikslų ir... žmonių kišenėse, nerašo, nors tai buvo jų kasdienis darbas. Gerai, kad šią knygą- melo ir demagogijos fabrika tą Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajunga pareikalavo (ir pagrįstai!) neleisti pardavinėti, sulaikyti jos leidimą užsienio kalbomis ir jų- sudarytojus patraukti atsakomybėn už Lietuvos istorijos klastojimą.

Jonas VAIŠNORAS

Kuršenai

Be kaltės kaltieji

1941m. birželio 14d. buvau tik 13 metų, bet prisimenu, kaip pro mūsų namus riedėjo vežimų gurguolė su rusų kareiviu apsauga- su nepaprastai ilgais, kaip man atrodė, šautuvaus. Ant jų dar buvo užmauti durtuvali. Po jais verkė vaikai, moterys, žvalgesi nusiminę vyrai. Tarp jų buvo ir Rokiškio apskr. Svėdasų valsč. Kušlių k. gyventojas Simonavičius su šeima. Kas dabar bepasakytu, kurioje pasvietėję jų kauleliai dūli?..

Simonavičius buvo paprasčiausias miško darbininkas. Kaimo pakraštyje, pamirkėje turėjo gražų namelį ir savo prakaitu pelnėsi duoną. Gražiai gyveno.

Kartą mačiau, kaip iš enkavedistų ištrūkė bėgo du jaunuoliai, o juos šaudydami ir šūkaudami vijosi kareiviai. Vienas prie pat miško krito kulkos pakirstas, o kitas iškėlė rankas. Kareivis užsimojo šautuvo buože, po to ir kiti parkitus spardė, daužė. Atsirado pastotė, i kurią sumetė abu leisgyvius, ši prisijungė prie gurguolės ir pajudėjo Svėdasų link...

Bronius SKARDŽIUS

Ivykiai

KAUNAS. Gegužės 28-29d. Kaune pirmą kartą susirinko Taišeto speciagerio (vadinto Ozerlagu) politinių kalinių. Deja, susirinko tik apie 60 žmonių- mūsų gretos vis retėjā.

Susitikimas prasidėjo prie Laisvės paminklo varpų koncertu. Prie Nežinomojo kareivio kapo pagerbėme žuvusius už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Paskui Karmelitų bažnyčioje kun. Keina aukojo šv. Mišias už mus ir mūsų išėjusius draugus.

Susitikimas baigėsi likimo draugės D.Jankevičiūtės-Gvildienės namuose. Čia, sėdėdami prie vaišių stalo, gyvenome prisiminimais ir svajojome apie ateitį.

E. Valonytė,
A. Lukšytė ir
D. Jankevičiūtė-
Gvildienė. Taišetas, 1954m.

Lietuvaitės po darbo bulvių sandėliuose. Taišetas, 1954m.

Steplago kalinių sueiga Birštone

Viešpatie, Tu mūsų neapleiski
Ir neišskinkii iš savo vynuogyno,
Kad ryžomės kančių keliais išeiti,
Aukotis mylimai Tėvynei...

Šių eilučių autorius iki šiol dar nežinomas. Jo tikrai nebuvu pulkelyje likimo sesių ir brolių, susirinkusių gegužės paskutinį šeštadienį Birštone. Gal jis jau Anapilyje? O radau šias eilutes bene 1952m. ranka rašytame periodiniame Žežkazgano lageryje (Džezkazganas-surusintas Kazachijos vietovės pavadinimas) pogrindžio leidinėlyje "Vytis".

GTC skaityklos vedėjas papasakojo apie skaityklos darbą ir iškilusias grėsmes, paragino rašyti prašymus susipažinti su savo bylomis. Taisylkės leidžia skaityti vaikams tėvų, brolių, seserų, tėvams- vaikų bylas. Jei artimieji giminės mirė, tai galima ir dėdės bylą pavartyti.

Susitikime marijampoliė N. Šalčiuvienė paskaitė savo eilėraščių nelaisvės temomis. Kaučiukas Albinas Skučas prisiminė

Ekibastūzo sukilių, vilnietais Petras Kemeklis kalbėjo apie žauriai numalšintą Kengyro lagerio sukilių Marijampolės rajone gyvenantį Jonas Bendorius pateko į Žežkazgano lagerį 1945m. rudenį su vienu iš pirmųjų katorgininkų ešelonu. Tada ten savavaliamo kriminalistai. Jie negalestingai lupo "fašistus" lazdomis.

Žodį taré radviliškietis Algirdas Kamantauskas, dalyvavęs keturiuoje ekspedicijose į tremties ir žalinių vletas, aplankęs mažnė visus Kazachstane buvusių lagerius, šiemet išvydęs į Ameriką. Ir ten, kaip ir Lietuvoje, lietuvių susiskaidė į dvi grupes.

Brazauskinkų nedaug, bet jie turtingi ir dažniausiai eina aukštasis pareigas.

Apie politinių kalinių ir tremtinų atsakomybę už doros ir

Savo kūrybą skaitė O. Matulaitytė-Keturkienė, A. Lukšytė-Garšvičienė, O. Svetikaitė-Jurgeliénė, K. Balčiūnas, P. Kundrotas, J. Rakaitis, A. Garšva, šių eilučių autorius ir kiti.

Aleksandras MIKUTAVIČIUS

teislingumo principais besivaduojančios Lietuvos valstybės viziją kalbėjo E. Simanaitis. Su eigos šeimininkų vardu kalbėjės Leonas Palinskis pasiūlė priimti rezoliuciją protesto akcijai dėl KGB archyvų paremti. Ją priėmus, buvo priminta, kad būtina rinkti ir kaupti kalinių atsiminimus, dokumentiką. Paminėta, kad Kengyro lageryje buvo leidžiamas ranka rašytas leidinėlis "Margutis". Pavadinimas dažnai buvo keičiamas. O Žežkazgano lageryje ėjo sąsiuvinio formato 16 lapų pogrindinis laikraštkas "Vytis". Paaiškėjo, kad pastarojo redaktoriai ir leidėjai buvo Pranas Paulauskas, Kazimieras Bernotas, Vytautas Urnevičius, kun. Juozas Poderis (tada dar klerikas). Atsiliepkite, galintys su teikioti papildomos informacijos. Reikėtų surinkta Steplago pogrindžio spaudą išleisti Lietuvos. Tai unikali istorinė medžiaga. Pirmoji studija apie šiuos leidinius pasirodė "Nepriklausomos Lietuvos" Nr. 15, 1992m. balandžio 15d. (E. Simanaičio str. "Pogrindžio spauda Steplago valdose").

Susirinkusius malonai nutiekė vietos šaulių giesmės prie žuvusiu partizanų paminklo, dainos kultūros rūmuose. Surengta ir fotografijų paroda. Sueigą vedė kaunietis doc. Augustinas Švenčionis, jam talkino E. Simanaitis.

Paulius DEMIKIS

Norilsko kalinių susitikimas

Gegužės 28d. Kaune mūsų susirinko tiek, kad vos tilpome erdvioje Ramovės salėje. Pasirodo, kad kelerių metų nepriekliai, politiniai ir kiti gyvenimo vinglai pakeitė ir mūsų susirinkimo reglamentą. Vienam iš lagerio draugų paskelbėme nepasitikėjimą ir paprašėme jų apliesti mūsų susirinkimą. Tai skaudi bausmė, ir tebus jų rūmatai išspėjimas tvarkos ir draus-

mės pažeidėjams, nes jų toleravimas- tai skaudžios praeities išsižadėjimas, žuvusių išniekinimas.

Susitikime pasidalijome prisiminimais, su skardžiomis dainomis ir su nerimą keliančiu atsisveikinimu- iki kito susitikimo! O gal... juk laikas savo kelyje palieka ir naujų kapų. Kol plaka širdis, kol esame kartu, išlaikykime tarpusavy ryšį su-

sitikdami ar bent susirašindami, žengdami vis labiau į senatvę, vis labiau jausdami Norilsko palikimą savojo sveikatoj, būkime bent dvasis stiprus ir savi. Žiaurus liukmas mus suvedė ir supažindino neužmirštamose alkio, darbo, klimato kančiose.

Jeronimas ČIBIRKA
Kazlų Rūda

1994m. birželis

TREMŪNYS

3

Kančia neužgožė vilties ir humanizmo

Intos miesto statyba. 1955m.

Aplankęs savo moksladraugų ir likimo broli Algirdą Mačiūną, pamaciau jo gausią fototeką. Nuotraukos metrikuotos, suskirstytos pagal temas. Didžulis albumas- tai nuosekliai Tėvynės atgimimo istorija nuo pirmųjų Sąjūdžio mitingų iki šių dienų. Šeimininkas ištraukė ir pluoštą dokumentų iš Intos ir Abezės lagerių-išsaugotų ir iki šiol niekur neskelbtų.

Lapelyje 1956m. sausio 14d. data. "Mielas prieteliai, Jūsų surinktus pinigus- spalio mėnesį 145 rb. ir lapkričio- 613 rb.-gavome. Visų tautiečių ligonių vardu nuoširdžiai dėkojame. Daugelis pavargo, išseko, ilgus metus klampodami šlaurečius tundra, kitų pašlijo svelkata, tačiau dar gyvas troškimas gržti! Nemuno smūtkelių šalį, protu, valia, širdim ir gyvu pavyzdžiu atgimimą nešant. Visi mes savo žemės sūnūs, verti Dievo globos ir malonės, mūsų laukliai tėvynės žemė, jos dirvonai ir usynai. Padėkime vieni kitiems pasiekti tą mylimą žemę! Jūsų didelė ir "brangi" auka atneše daug giedros į Abezės padangę. Ji stiprina ne tik fiziskai, bet ir dvasiškai, o ypač tuos, kurių niekas neprisiemena. Ji visus šildo ir vienija. Senukų skruostais riedančios susijaudinimo ašaros tebūnės jų padėkos žodžiai Jums už aktyvumą rengant šalpą. Šalpa skirstoma ne

ligonių kaprizų paisant, o vaistams, atsižvelgiant į ligonio būklę. Maistu remiaime tik tuos, kurie visai nieko negauna arba mažai tegenauna prisdurti.

Linkime išvermés!

Anykštėnas. Pajūrietis."

Kas parašė šį laišką? Algirdas nebeprisimena buvo griežta konspiracija. O štai iš Abezės lagerio tų pačių metų sausio 29d. "ligonių sesių vardu" rašo Panėvėžietė. (sl.) "Gerb. Marciui Auksakiui. Brangus tautieti. Leiskite Jums ir visiems geraširdžiams aukotojams nuoširdžiai padėkoti už piniginę paramą- 450 rublių. Kuriuos gavome sausio 17d. ir paskirstėme mūsų ligoniams. Tautiečių rūpestinga globa, nuolatinis dėmesys, svarbiausia- didi, tauri širdis, daug išgyvenusi ir likusi dar jaunesnė tiems, kurie, nuo vargų klupdamis, dar tebeina savo grublujuo keiliu- ta širdis niekada nebus pamiršta". Panėvėžietė, atrodo, rašo ne slapyvardžiu prisidengusiam žmogul. Kalip atsiraudo ši šalpos organizaciją, kokių tikslų siekė?

"Mane suėmė 1948m. ir nutelėse dešimčiai metų lagerio. Pateikau į Intą. 1955m. pradžioje buvau išleistas iš lagerio lygtinai.

Intoje buvo ir daugiau paleistų iš lagerio tautiečių. Kai kurie jų jau ir šeimas buvo sukūrė. Mes žinojome, kad Abezės lageryje yra daug išsekusiu, sveikatą pradarusių tautiečių sunkų ligonių, prastai maitinamų, negaunantių vaistų ir jau prarandancių viltį sugržti į tėvynę. Intoje visi laikėme šventa pareiga remti sergančius ir sunkiai vargstančius Abezės lageryje tautiečius.

Šalpos komitete buvo penki nariai: Klemensas Gudžūnas, Benjaminas Valeika, Antanas Stankus, Antanas Stučkus ir aš. Aš rinkdavau aukas iš pirmojo rajono, kiti iš kitų. Aš tvarkydavau ir bendrus reikalus. Aukas dažniausiai rinkdavome po algių. Visi noriai aukodavo. Turėjome ryšininkų, kurie pranešdavo abiezėciams, kada mūsų laukti.

Linkime išvermés!

Anykštėnas. Pajūrietis."

Q	Vardas	Rb.	Panaud.
1.	Beičiūno, Balys	40	Perly.
2.	Niedziukos Motiejus	76	Okultist.
3.	Sudarkis Stasys	40	Gruodis
4.	Spirideikas Feliks	40	Spalio 15-16 d.
5.	Zelische Martynas	90	Reabilit. (Mergys)
6.	Palacio Juozas	90	Palacio
7.	Drigoniene Birutė	40	Gruodis
8.	Levantis Antanas	90	Ok. Januariu
9.	Legomina Juozas	40	Ok. Januariu
10.	Kazlauskas Antanas	40	Ok. Januariu
11.	Kudrys	40	Ok. Januariu
12.	Spotas Kazys	40	Ok. Januariu
13.	Marcinkus	40	Ok. Januariu
14.	Boguscas Vacys	40	Ok. Januariu
15.	Samboris Eustachius	40	Ok. Januariu
16.	Bartubis Petras	30	Ok. Januariu

Surinktus pinigus veždavome mes, komiteto nariai, eilės tvarka. Traukinys eildavo iš Intos į Voruką, stabteldamas Abezės stotyje (šio ruožo niekas netikrindavo). Čia mūsų laukdavo. Atveždavome kalinių paštą ir pinigus. Kitą dieną grždavome į Intą. I pinigų skirstymą nesikišome, tik ve-

Nusakintas medis

ra ligoninė- ir ožka labai sirgo. Vos pagydižau." Kas ši mergaitė?

"Moterys iš Abezės lagerio tai mergaitė galėjo padėti tik paduodas ar padrašinimo žodžiu. Laiškas pateko mums. Paauglės skundas sujaudino ir mus. Jau neprisimenu tos mergaitės varado. Rodos, jos tėtė buvo kalėjime, o koks juodas vargas ją užgulė iš laisko matyti. Intos kaliniai iš surinktų aukų per A.Stankų pašiuntė tai mergaitei 100 rublių. Tuometinė valdžia politinių kalinių šeimų nerėmė, priešingai- persekioko ir ujo. O aplė išsaugotus dokumentus, be manės, žinojo dar vienas politinis kalynys, dabartinis Seimo narys K.Kryževičius."

Odauglau niekam pinigų Lietuvą nesiūsdavote? Algirdas šypsosi: "Slūsdavom, ir nemažai mano broliui Leonui. Tada jis dirbo chirurgu vienoje Kauno ligoninių. Brolis už tuos pinigus pirkdavo vaistus ir siuntė į Intą".

Laisvės kovotojai ir sunkiausiomis sąlygomis neprarado žmoniškumo. Gedulo ir Vilties dieną prisiminkime ne tik bolševikų ir kolaborantų padarytus nusikaltimus ir niekšybes, ne tik dar vis nesuskaičiuotas aukas ir neaprašytą žalą Tautai ir Valsstybel. Prisiminkime ir tai, kas iškélé mus virš skriaudėjų. Ta dvasią reikia saugoti ir puoselėti.

Edmundas SIMANAITIS

dėti sudilusias padangas, verčia popierių į sąvartynus. Amerikiečiai iš sunamtų padangų gamina labai patvarią elastinę kelio dangą.

"Užtikrinu jus išeivija nuo Lietuvos niekada nenusigreš", reziumavo ižymusis svečias.

Theodoras ČIAPAS

Iš pasveikinimo norilskiečiams

Labą dieną būvusieji Norilsko bendravargiai. Gržkime mintimis į kelijus dešimtmiečių senumo praeitį ir pamatyse, kad šis "laba diena" tuomet buvo tik svajonė, viltis. Susitikome nepriklausomoje Lietuvoje ne visi. Nepaliaujamai patiriame netektis. Turime gelbėti vieni kitus, kad galėtume ilgiau gyventi. Už lagerio spygliuotų vielų mus gelbėjo solidarumas ir tikėjimas. Dėl likimo suteiktų, Dievo lemtų aplinkybių mes išlikome: vieni iš karto, kiti dar paragavę tremties, Tėvynės parsiradome. Grėsmingu, gero nežadančiu žvilgsniu į mūs pasitiko. Tėvynėje patyrę diskriminavimą, Nepriklausomybės sulaukėme, okupantų atskratėme. O šiandien susitikome pasidžiaugti, o ir negrūžiusis prisiminti.

Norilskas- pasakiškų žemės turtų miestas, bet iškilęs ant kalinių kaulų. Tai gražus miestas, bet anuomet jis buvo blogio demonas, vykdė budelio ir vagies funkcijas. Daugumą numarino, o likusiems jaunystę, gražiausius metus ir sveikatą pavogė. Kiekvienas tai atmename ir jaučiame. Todėl ir daugumos jau grįžusių netekome. Man beveik visą laiką teko kalėti 3-ajame "gornam" (valstybinio ypatingo režimo) katorginkų lageryje. Mūsų susirašinėjimas buvo labiau ir ilgiau ribojamas, buvome izoliuoti nuo kitų lagerių, tad ir 1953-iaisiais sukilome vėliau. Sukilimą pradėjė birželio 4-ąją, išsilikėme net du mėnesius. Sukilimą slopinant, žuvo daugiau kaip 100 kalinių. Sukilimo komiteto narys, muzikos mokytojas Stankūnas subūrė chorą, kuris sukiliėiams kėlė nuotaiką ir populiarino tarp kitataucių lietuviškas dainas.

Kiekvienas mūsų susitikimas pripildo širdis džiaugsmo.

Jerónimas ČIBIRKA

J.Ivaškevičiaus nuotrauka

likimą S.Lozoraicio komandai, "raudonieji nebūtų suvalgę" (čia klausėjo iš salės žodžiai) prezidento. Lietuva būtų geresiame kelyje, ir jos ekonominių padėtis taip pat būtų geresi-

ne. Svečias mano, kad mūsų bankų komerciniais vadinti negalima, privati suvokti bankų sistemą. O tai, kas vyksta Lietuvoje, "yra gryna finansinė kriminalinė afera". Su šia afera susiję žmonės turėtų atsidurti už gro-

tū ("Sekundės" banko ir kitų žlugimų). Tokie dalykai neįmanomi netrečiojo pasaulio valstybėse. O Lietuva nusipelne "bananų respublikos" vardo. Kad Lietuvoje "yra tikrai kažkas blogai", rodo ir tai, kad JAV, kur per du šimtus milijonų gyventojų, yra 14 ministerijų, o Lietuvoje, kur gyventojų per pusketvirtą milijoną net 19!

Svečio teigimu, maždaug 70 proc.

1994m. birželis

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

**Parengė
Edmundas SIMANAITIS**

Tikslas - sužlugdyti piliečių iniciatyvą

Tėvynės Sajungos paskelbtas ekonominis (arba teisinis) referendumas išgąsdino valdžios piramides viršunę. G.Vagnorius argumentai tokie svarūs ir neatremiami, kad Premjeras A.Šleževičius jau atsisako tartis ar viešai diskutuoti, matydamas savo beviltišką padėtį. Tačiau DDP nesustabudino. Seimo pirmininkas Č.Juršėnas ir jo pavaduotojas J.Bernatonis paknepastom puolési "taisyti" dar 1989m. priimtą referendumo įstatymą, pagal kurį jau buvo surengti keturi referendumai.

Seimo narys Juozas Listavičius taip komentavo šias pastangas: "Pats Seimas turi teisę skelbti referendumą. To gali pareikalauti 300 tūkstančių Lietuvos Respublikos piliečių. Dabar šis konstitucinis teisėtas piliečių reikalavimas keičiamas į "teisę siūlyti Seimui skelbti referendumą". Paprastai Seimas visus pasiūlymus su malonumu priima, svarsto ir žinome, kaip nusvarsto. Visu "pa-taisymu" tikslas vienintelis - sužlugdyti piliečių iniciatyvą. Dėdėpiat gal ir nebūtų taip staigiai ir karštai šoke revizuoti įstatymo, jeigu nebūtų pamatė, kaip sparčiai ir sekmingai renkami parašai. Buvęs DDP statytinis ekonomikos eksministras J.Veselka teigia, kad galimybę indeksuoti valstybės turtą buvo ir yra. Jis pateikia savo projektą. Buvo ir socialdemokratų projektas tuo klausimu. Jį atmetė, tačiau greitai susiorientavo, kad pati idėja ir bendra LSDP ir LDDP autorystė gali būti naudinga, kuriant amortizuojančią įstatymo projektą. Tada ekonominis referendumas prarastą daug savo energijos ir taptų neveiksmingas. Stengiamasi ir kitomis pusinėmis priemonėmis suklaudinti žmones".

Seimas susidomėjo "esmeraldomis"

Birželio 2d. trys ministrai atsakinėjo į Seimo narių klausimus. Domėtasi ne tik teisingumo, visuomenės dorovės, viešosios tvarkos, spaudos laisvės, bet ir bludžeto bei nusikaltėlių pasaulio kontrolės reikalais. Nors prostitucių seniausias verslas, Lietuvoje rimčiau tuo nesusidomėta

Įstatymų pakanka, bet kontroliuoti turi kiti

"Teisingumo ministerija čia mažiausiai dėta. Šitos organizacijos ("linksmybų palydovų" - E.S.) ji nei registruoja, nei kontroliuoja. Apskritai jokio poveikio, jokių pareigų ir teisių šiu bendrovėi atžvilgiu ministerija neturi. Jos registruojamos savivaldybėse. Jų veiklos įstatuose nėra nieko panašaus į tai, kas vyksta tikrovėje... Masinės informacijos priemonės yra laisvos ir necenzūruojamos. Klūtis į jų veiklą, rengiant ir skleidžiant informaciją (apie prostitucių paslaugas - E.S.) neleistina... Yra pakankamai gerų įstatymų numatanių atsakomybę už veiklą, susijusią su prostitucija", - kalbėjo teisingumo ministras Jonas Praptestis ir išvardijo administracinių pažeidimų kodekso straipsnius "už ištūkavimą ir lindynių laikymą", "už vertimąsi prostitucija", "už sąvadavimą", "už "bendrovė" vertimąsi ne ta veikla, kuri numatyta registracijos dokumentuose. "Mums nesuteikta teisė kontroliuoti. Tai kitų institucijų darbo sfera", - atsipūtė ministras.

Ir ministrui trijų litų bauda - juokinga

Vidaus reikalų ministras Romasis Vaitekūnas pranešė, kad "yra balsų, siūlančių legalizuoti tokią veiklą ir tokiu būdu ją kontroliuoti. Yra kategoriskai prieštaraujančių, nes tai veiktu Lietuvos dorovę (salėje šurmulyse). Pernai ir šįmet iškelta 14 bylų už sąvadavimą. Baudžiamasis kodeksas atsakomybės už prostituciją nenumato, išskyrus nepilnamečių įtraukimą į prostituciją. Už pažeidimus administracinė bauda nuo 3 Lt iki 10 Lt, kai prasidės pirmą kartą, o jei per metus nusisengimas pasikartoja, tai bauda nuo 10 Lt iki 30 Lt. Tos sankcijos, be abejų, juokingos... Jei Seimas pritaras papildymams, tai baudos sieks iki 1000 Lt ir iki 30 parų arešto. Kaltinimai sąvadavimui pateiki 17-ai asmenys. Dar pagal tas bylas niekas nenuteistas, bet sankcijos numatomos gana griežtos - nuo 3 iki 5 metų, konfiskuojant turta, arba bauda iki 10 000 Lt. Kontingentas (prostitucių - E.S.) - 80 proc. iš NVS šalių: Baltarusijos, Ukrainos, Rusijos. Patenka akiratin nemažai nepilnamečių. Mūsų gražuolės savo paslaugas teikia kitų valstybių rinkai, tarp jų ir Artimųjų Rytų valstybėms. Galbūt nėra nuoseklaus darbo, gal jis tik akcijų pavidalo, bet mes turime operatyvinį interesą per šitas struktūras integroutis į nusikalstamas struktūras".

Su biudžetu atsiskaito, o Valstybei - šešėlis

Finansų ministras Eduardas Vilkelis turėjo kalbėti apie mokesčius. Pradėjo nuo registracijos dokumentų: "Vilniuje įregistruotos personalinės įmonės "Linksмоji Emanuele", "Pavasario sonata" ir Krasnikovos firma "Laukinė orchidėja". Dokumentuose nurodyta tokia veikla: laisvalaikio ir poilsio organizavimas, poilsio ir pramogų organizavimas, viešbučių paslaugos, turistų aptarnavimas. Patikrinome, kaip įmonės atsiskaito su biudžetu. Nepasakyčiau, kad nuslepiamos pajamos. "Laukinės orchidėjos" firma pernai deklaravo 66 tūkst. Lt pajamų. Vidaus reikalų ministerijai tai sukontroliuoti paprasčiau. Mokesčių pajamų inspekcijos darbuotojos pagal paskelbtus telefonus niekaip negali įsibrauti į šią veiklos sferą. Šešėlis mūsų valstybei, bet mokesčių inspekcijos kontrolei ši sritis nepasiduoda. Finansinė pusė sutvarkyta, de ja, negalim sudrausminti šios neregistruotos veiklos".

Pošėdžiu vadovavęs Seimo pirmininko pavaduotojas E.Bičkauskas neiškentės metė repliką: "Gerbiajamas ministras Vilkelis, paskambinkite tais septyniais telefonais vakare ir padarysite sprendimą. Nereikės jokių įtarinėjimų".

KAS NAUJESNIO?

Vis klausia R.Paulauskas premjero...

Ir kaip visuomet, dėl savo nesugebėjimo teseti rinkimų pažadus A.Šleževičius kaltina buvusių G.Vagnorių vyriausybę. Bet juk jis puikiai žino, kokioms aplinkybėmis toji vyriausybė dirbo, kaip liepsnojo tuomet pasienio postai, kaip buvo žudomi jų gynėjai, nes KGB agentūra visokai būdais kenkė vės atgavusiai neprikalaujant Lietuvai. O savieji kolaborantai tada skubėjo dirbtai savo juodą darbą - griauti šalies ekonomiką. Vis dėlto kad ir tokiomis sąlygomis, net per blokadą, G.Vagnorius nebuvu praskolinęs šalies užsieniui, o Lietuva tarp Baltijos šalių pirmavo.

Anksčiau A.Šleževičius, klausiamas, kas naujesnio, šypsodamas aiškinodavo, kad jau pasiekėme kažkokį dugną, kad ekonominė padėtis stab-

Krikščionims demokratams nedalyvaujant

Lietuvos Sajūdžio Taryba dalyklišku renginiu paminėjo šeštąjį Sajūdžio gimtadienį. Sukviestame pasitarime dalyvavo Demokratų, Neprikalaujybės, Žaliųjų, Tautininkų, Konservatorių partijų ir LPKT sajungos atstovai, tarp jų grupė Seimo narių. Kaip ir gegužės mėnesio Sajūdžio konferencijoje, krikščionys demokratai ignoravo nekomunistinių demokratinių partijų ir politinių organizacijų pasitarimą. Pasitarime buvo išklausyti pranešimai apie Viešosios nuomonės tyrimo centro prie FSTI sociologinių tyrimų rezultatus. Konsultuotasi dėl bendrų veiksnių dvių referendumų ir artėjančių rinkimų į savivaldybes kampanijose. Tokie pasitarimai bus šaukiami periodiškai.

Sajūdis, tapęs visuomeniniu judėjimu, imasi tik jam vienam įmanomo vaidmens - ieško būdų, kaip suvienyti visų dešiniųjų jėgų pastangas, siekiant kokio nors konkretaus tikslų. Daugumoje Lietuvos rajonų dešiniųjų gana vieningi. Paprasteliems rinkėjams dešiniųjų partijų vadų nesutarimai šiuo nelengvu Tėvynėl metu atrodo nesuprantami ir nepateisiniams.

Pasitarimui pirmmininkavo LS Tarybos pirmmininkas R.Batūra.

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMŲ

V.Skuodis - kaip ašaka gerklėje

GTC skaityklos vedėjas Aleksas Ivanauskas Žezkazgano, Kengyro ir kituose lageriuose kalėjusių politinių kalinių sueigoje Birštone gegužės 28d. kalbėjo: "Skaitykla atidaryta nuo 1993m. rugpjūčio 19d. Per tą laiką aptarnavome apie 600 žmonių. Juodas ir sunkus debesis pakibo virš mūsų centro ir kabo jau pusę metų. Ateina sprendžiamasis momentas. Kažkas turi įvykti. Vadovaujantis eselonas, nesiryždamas pasiūsti policiją, kuri išmėtytų budėtojus iš KGB pastato, nutarė nutraukti centro finansavimą. V.Skuodis perėmė banke parašo teisę ir susidarė kritiška padėtis. Nežinome, ar už gegužės mėnesio darbą bus užmokėta. Sklinda kalbos, kad bus organizuojamas šalpos fondas centro darbuotojams. Didelis skirtumas - ar iš centro patys išeisim, ar mus išmes V.Skuodis. Bet jo ten neįsileidžia. Artėja Gedulė ir Vilties diena, Pasaulio lietuvių dainų šventė. Brėsta nermalonumai. Vyriausybė, valdančiai partijai V.Skuodis jau kaip ašaka gerklėje. Jie jau norėtų juo atsikratyti, bet principas neleidžia - negražu pralaimėti, ir dar kam - politiniams kaliniams".

Premjeras A.Šleževičius birželio 1d. per Lietuvos radiją atškino: "Mes pusę metų bandėme ieškoti kompromiso... Abejoti ponos Skuodžio principingumu ir tinkamumu šioms pareigoms negalima. Jis taip pat disidentas, lageryje iškalėjės dešimtį metų, niekada neprikalaujant jokiai politinei partijai ir nepasiduodantis jokios partijos poveikiu". Vyriausybės vadovas suspėjo "pamiršti", kad sunkiai pasiektais kompromisas buvo nušluotas jo paties vadovaujamos partijos "buldozeriu". Kategoriškas teiginys tik apie vienos personos tinkamumą "toms pareigoms" rodo, kokį "kompromisą" siūlo DDP. Be to, juk ne dėl doc. V.Skuodžio asmenybės ginciamasi, o dėl politinių kalinių ir tremtinų organizacijų teisės dalyvauti pareinkant GTC vadova.

Generalinis archyvų direktorius G.Ilgūnas tame radijo pokalbyje vengė ginti "nepolitizuotą" ar peikti "politzuotą" asmenybę, gudriai palikdamas šį darbą Premjerui. G.Ilgūnas, atsakydamas į LPKTS prezidento B.Gačausko pastabą, kad KGB archyvų bylos tik inventorizuojamos, bet neaprašomas, pastūlė visas bylas mikrofilmoti. Šio darbo jau imamas. Mikrofilmavimui niekas neprilestaravo.

Marijampoliečiai siūlo pasitelkti savanorius

Seimo nario K.Bobelio iniciatyva Seimo nariams išplatintas 35 politinių kalinių iš Marijampolės raštas Seimui. Südūviečiai susirūpinę dėl kriminogeninės padėties blogėjimo. Jie siūlo parlamentarams "bent pusmečiu palikti Seimo rūmus ir išvykti į miestus ir kaimus".

Matydami policijos bejagiškumą, autorai siūlo "pasitelkti kariuomenę, savanorius, kartu su vidaus reikalų ministerija ir visais teisėsaugos organais budėti dieną ir naktį keliuose, stotyse ir įmonėse". O vadovauti šioms operacijoms ir jas kontroliuoti, pareiškėjų nuomone, turėtų pats Respublikos Prezidentas.

Kaip žinoma, Prezidentas ėmėsi asmeniškai vadovauti kovai su nusikaltėliais Šiauliųose. Nebaigę vienamie mieste, kažin ar imsis visos šalies? Pastūlymas aktyviai panaudoti savanorius tvarkai ir rimčiai palaikyti nenuaujas, bet tikrai dalykliškas. Vargu ar į tai bus atsižvelgta. SKAT ir šiaulių stiprėjimo valdžios piramidė bijo. Veikiai įsteigti trečiąjį vidaus kariuomenės pulką, o nuskurdinti žmonės gali imti maištauti.

Gaudyti lydekas, o ne mailiu!

"Grėsminga kriminogeninė padėtis yra bendras Lietuvos Respublikos politikos ir ekonomikos tvarkymo rezultatas. Kovą prieš organizuotą nusikalstamumą ir korupciją reikėtų pradėti nuo aukščiausios valdžios pareigūnų ir gaujų vadelių, o ne ieškoti drumstame vandenye mažų žuvelių. Prezidentas, Seimo pirmmininkas ir Ministras pirmmininkas, kartu turintys absolūtą valdžią kaip vienpartiečiai, užuot ēmęsi veiksmingų priemonių prieš organizuotą nusikalstamumą ir korupciją, visas jėgas nukreipė į propagandą prieš pasirengimą referendumams", - rašo LPKS pirmmininkas, Seimo narys A.Stasiškis prezidentui A.Brazauskui, Seimo pirmmininkui Č.Juršėnui ir Premjerui A.Šleževičiui. Rašte pateikti reikalavimai imtis konkrečių veiksmų kriminogeninei padėčiai pataisyti.

Gulagų broliai, nesipykite!

"Treminio" Nr.11 (116) A.Bielinis savo replikoje A.Terleckui rašė, jog jam kelia įtarumą A.Terlecko besiakė dešiniųjų kritika.

Gaila, kad A.Bielinis nematė A.Terlecko 1987m. rugpjūčio 23d. prie A.Mickevičiaus paminklo. Juk jis buvo pagrindinis šio ypatingo mitingo organizatorius.

Dabar A.Terleckas, be kita ko, redakcijai paraše, kad ten "čekistų" ir įvairių partiečių bei komosolcų buvo nedaug mažiau negu mūsų. Jie, atskukino kameras į mūsų, to mitingo organizatorius, ir dalyvius veidus, darė didžiulį psichologinį spaudimą". Visa tai matėme ir iš TV.

A.Terleckas visada natūralus. Jeigu pyksta, tai taip pat labai nuoširdžiai. Atsiprašome jo, bet A.Bielinio taip pat nesmerkiamo. Žinome, kad jie abu yra gulagų broliai.

Vanda PODERYTĖ

Replika**KAS NAUJESNIO?**

Vis klausia R.Paulauskas premjero...

Išvadavęs Seimo pirmininko pavaduotojas E.Bičkauskas neiškentės metė repliką: "Gerbiajamas ministras Vilkelis, paskambinkite tais septyniais telefonais vakare ir padarysite sprendimą. Nereikės jokių įtarinėjimų".

O premjeras šypsosi... Galbūt tokios garsios partijos vadavos neturi laiko pasirūpinti nuskurdusiai Lietuvos žmonėmis?

Kol Lietuva neapsivalys nuo buvusių partorgų, nuo visos kliukios praeities apnašų, gero nelaukime...

Norėtūs paklausti ar kur pasaulioje komunistai sukūrė pakenčiamą gyvenimą? Gal Albanijoje Enveras Hodžia ar Kuboje Fidelis Castro, raudonosios gilijotinos statytojas

Viktoras FLĘDERIS

1994m. birželis

IREMIJNYS

5

(Pabaiga. Pradžia Nr.10)

Kartą būriui išėjus į žygį, likau vienas. Saugumo sumetimais slėptuvėje nemiegojau, laikiausi toliau. Praėjo para-negrūžta vyrai. Visur nepaprasta tyla, jokios mašinos, nė vieno rusu.

Siaip dieną ir naktį okupantai sau-godavo pamiskes sodybas. Naktimis iš kaimo atselindavo į pamiskes- gal kas išeis iš miško, gal grįžti į mišką ir pan.

Išalkau. Visur tylu, manau, ciusiu namo. O namai buvo ne per toliausiai. Gal dar ką padėsiu ir tėvams padirbēti. Basas, užsimetęs ant peties šautuvą ir švarką, patyliukais jau buvau beišeinąs iš miško. Kažkas lyg sušlamėjo. Grįžtelėjau-ogi kareivis susikūrinęs pirstų galais sėlina į mane. Numetus švarką, leidausi atgal į mišką. Į vieną šoną šuolis, į kitą ir laukiu, kada kulka atskris. Ačiū Dievui, tylu. Matyt, nenorėjo sukelti triukšmo, tikėjosi visą būrį paimiti. Nubėgau tris kvartalus, per linijas pilvu slinkau. Sustojau baloje, netoli griovio. Įsitikinęs, kad niekas nebesiveja, pasirinkau sausesnę vietą, palindau po keru, apsklojau samanomis ir laukiu, kas bus toliau. Nė menkiausio garso. Tada dar geriau pasitaiciau savo slėptuvę ir išsiemęs maldaknygę šv. Mergelės Marijos litaniją skaitau gal šimtajį kartą. Prašau, kad užtartų, kad tik nepakliūčiau priešui. Naktį truputį išlindau iš savo slėptuvės, nes nugara jau buvo vandenyn. Prieš ryta kiek pasitaiciau guolį ir vėl įlindau į slėptuvę. Sušalau, išalkau. Manau, neaugi čia reikės taip beprasmiskai numirti. Tik

Aleksandras BITINAS

NEBUVO SKIRTA MIRTI

staiga, lyg manęs ieškodama, viena kulka prazvimbė. Ir kad pradės šaudyti už kokių 200m! Atrodo, kad rau-guviečiai partizanai atsišaudo, kulkos krenta netoli manęs. Užvirė batus pragaras, kareiviai švilia, šaukia, net jų keiksmus girdžiu. Kokią valandą pasišaudė- ir vėl tyla, tik keli pavieniai šuviai pokšt. Prieš vakarą viskas nutilo, o aš vis guliu nuo šalčio nutirpęs. Jau gerokai sutemus pamačiau raketą. Netrukus netoli manęs pagal griovį kalbėdamiesi praėjo kareiviai. Pasirodo, priešai keliais paras laikę apsupę visą mišką. Pamėgink iškišti nosi, kad ir naktį, tokioje apgultyje!

Naktimis išlendu, pasėdžiu ant kelmo- ir vėl lendu į savo urvą. Ryta, baigiantis trečią parai, pradėjo daurytis bloga. Pasimeldžiau ir nutariaukas bus, tas bus, atsargiai trauksiunamo. Šautuvą paslepiau pamiskėje. Išėjau į palaukę, apsidairiau. Pamačiau kaimyna, grėbiantį šieną. Čia keliais, čia stačias pagal krūmus prislinkau iki jo. Paklausiau, ar yra kaimė rusų. Pasakė, kad ką tik išvažiavo paskutinieji. Kiek paėjės, pa-

mačiau mamą raudančią, sūnaus lavono ieškančią...

Toje apgultyje žuvo tik vienas rau-guvietis.

Kitą kartą ėjau pas seselę (ar felcerę) vaistų. Jai išlydėjus mane į kiemą, pamatėme artinantis prie sodybos kareivius. Bėgti beprasmiska-gali pastebėti. Paprašiau tos ponios skalės, apsigaubiau ja. Ji, nusivedusi į daržinę, užmetė ant manęs glėbi šiaudų. Netrukus kieme pasirodė kareiviai. Pasibastė po kiemą, žvilgtelėjo ir į daržinę. Turėjau granatą ir buvau pasiruošęs... Bet ir ši kartą nebuvo skirta mirti.

Mūsų sodyba buvo nuolatos okupuota apgulta, bet, Dievui laiminant, nelaimė neįvyko. Visi nuo mažiausio iki didžiausio šelpė partizanus. Saugumas visa tai jautė, bet niekaip negalėjo nučiupti nusikaltimo vietoje. Viršininkas Riabelas pasakė: "Atminkite kai vieną kartą pačiuosim, neliks akmens ant akmens..."

Ilgainiu dauguma kaimo vyru pradėjo registravotis. Vadai tam ne-prieistaravo, dargi kai kurie pritarė. Jie matė, kad sunku bus išlikti ir iš-

simaitinti šitokiemis stambiemis būriams. Tie vyrai, kurie savame kaimo nebuvo pasirodė su ginklu, éjo drąsiau, tikédamiesi, kad niekas neįkiš liežuvio.

1949m, daug laiko praėjus pò amnestijos, gelbédamas tėvus, pasitarės su vadais, užsiregistravau ir aš.

Saugumo viršininkas labai širdo, trankési, kad neatėjau laiku. Pasiteisinau, kad neskaičiai laikraščių ir nieko nežinojau, dirbau pas žmones. Viršininkas pasiteisinimą neklause, reikalavo ginklo. Aš atsakiau: "Iš kur aš jį paimsiu- juk nera pirkti..."

Prisiregistravus reikėjo registravotis kas 10 dienų. Kad ir prisiregistravęs, vis tiek namie bijoju nakvoti. Ir toliau palaikiau ryšius su Žygaučių būriu, buvau jau nebe partizanas, bet ryšininkas, nešiojau laiškelius. Ne kartą A.Vaitelį esu vedęs į būrį.

Kartą atėjō kpt. A.Vaitelis pas manę, nes nežinojo, kur Žygaučias stovėja. Naktis buvo tamši, o man visi keliai žinomi. Vadas Vaitelis, nematydamas kelio, bražo degtukus. Aš prašau, kad jis to nedarytu, nes mus gali pastebeti priešas. Vadas ir sako: "Nebijojok skelstanagių naktį neįvarysi į mišką". Uždėjo man ant peties ranką ir taip vorele žygiamome. Numanydamas, kad stovykla jau arti, vadą perspėjau. Iš tiesų netrukus pro medžius nušvito laužo liepsna. Vadai nuėjau į palapinę pasitarti, o aš prieš aušrą grįžau namo.

Miške gyventi buvo sunku, bet ir laisvėje nežinojai, kas laukia- ar Si-biras, ar stribro kulka.

Vienas mano draugas buvo išvažiavęs į Klaipėdą, per kažkokį komu-

nistėli už kyši gavo pažymą. Nutariau ir aš paméginti savo laimę. Į mišką grįžti buvo neįmanoma, nes kovotojų gretos retėjo, jie kėlési į kitus rajonus. 1950m. išvykau į Klaipėdą.

Klaipėdoje- visur rusai, neregistravuoja, liepia dingti "banditui" iš akių. Bevaikštiant net pusbatis nuplyšo. Laimė, tą pačią dieną radau kaip tik tai kojai karioš... Kol prisiregistravau, dirbau atsikiltinius darbus. Galiausiai už kyši radau žmogų, padėjusį prisiregistravoti.

Įsiderbinau statyboje. Per dieną sutaisydavo glėbelį malką, eidamas namo, parduodavau. Prie duonos eilėse stovėdavau nuo 3 val. nakties. Labai sunkiai verčiausi, bet juk iš namų paramos negali prašyti-seserys kaičiame, reikia joms siuštis išuntinius. Nutariau susiveržti diržą ir eiti mokyties vairuotoju. Dieną dirbau, o vakarais mokiausi. Nors viršininkų buvau giriama, keliamas pavyzdžiu kitiems, bet komunistai ir toliau mane vadino banditu.

Vairuotojų lenktynėse daug kartų laimėjau pirmas vietas, bet prizus pasisavindavo viršininkai.

1962m. Klaipėdos bažnyčios klebonas norėjo mane paskirti tikinčiųjų bendruomenės pirmininku, bet, aišku, tai turėjo tvirtinti vykdomasis komitetas, o jo vyrai pasakė, kad "to bandito" niekada netvirtins. Tada klebonas kreipėsi į aukštesnę valdžią, į Vilnių, ir ten už kyši patvirtino.

Priešai siuto, kad paprastas basakojis artojas nepaklusno raudonajam štonui ir liko ištikimas Dievui ir Tėvynei.

Klaipėda

Gavėnas, Vaičius, Kadžius, buvęs "Karlio" korespondentas Vladas Kuzmėnas ir kt.

A.Šimėnas iš Panevėžio jau septintą kartą atvyksta į KGB rūmus budėti, ginti teislingo reikalo. Ir Povilas Vaičekauskas su žmona dar ne kartą po šio susitikimo grįžo į savo kančios rūmus, padubėti kartu su lemties broliais. Jam gerai pažįstamas ir V.Skuodis, kurį Amerikos lietuvių išgelbėjo iš sovietų lagerių ir išlaikė Amerikoje nieko nedirbantį. Jie ten buvo kaimynai, tad Povilas žino sunkų Skuodžio charakterį: jis teipriapžsta tik savo nuomonę.

Tik grįžęs iš Prancūzijos į pačią dieną į rūmus atskubėjo su lauktuvėmis monsinj. A.Svarinskas, suteikė budėtojams tvirtumo ir vilties.

Per trečią aukštą langus matyti mūrais aptvertas kiemo kampas, kur buvo sušaudyti mūsų likimo broliai. Dabar jau nebegaliama šaudyti, tai norima bent sunaikinti tautos istorinę atmintį. Bet budėtojai tvirtai žino, kad archyvalai nebus palikti likimo valiai.

Ona PADVARIETIENĖ

Neprarakime vilčių

Mirtis siautėjo aplinkui, blėso viltis sulaukti ginkluoto konflikto tarp Vakarų šalių ir mūsų okupantų ir galų gale atgauti laisvę. Tad beliko tik žūtbūtinė partizaninė kova. Pasirinkome partizano kelią, nes Tėvynė ir tautos egzistencija grėsė pavojus. O šiandien ar tie pavojai praėjo, ar galime laisvalai atsikvėpti? Manau, kad tų pavojų vėjai tik kryptį tepakeitė. Ar nepavojinga, kad buvusieji kolaborantai valdžiojų gūžteles susisuko? Ar nepavojinga, kad buvę stribai ėmési valstybės saugumą tvarkyti; ar nekelia nerimą, kad stengiamasi KGB archyvus užgrobtį ir juose pašeimininkauti ir savasias nuodėmes nubrauktį, istorijos falsifikatoriams sudaryti galimybę sukurti naują Lietuvos pseudoistoriją? Pavojus išliko.

Daug kentėjusi ir vargusi tauta, kad ir kaip bus sunku, kad ir kaip jai kas trukdys, nugalės laikiną nusivylimą ir atkurs Lietuvos tvarką, teislingumą, vienybę!

Jeronimas ČIBIRKA

Nutarimo "Dėl KGB archyvų dokumentų perdavimo priemimo darbų eigos ir terminų" projekto (pranešėjas J.Listavičius)

LR Seimo balsavimo protokolas

1994 06 02

Saraše yra 140 narių. Užsiregistravuo 56. Iš viso balsavo 50. Už 27, prieš 17, susilaikė

Balsavo už N.Ambrazaitytę, A.Bendinską, A.Endriukaitį, R.Genzelį, V.Jarmolenko, K.Kuzminską, N.Medvedevą, K.Skreby, G.Vagnorių, V.P.Andriukaitį, K.Dirgėlą, B.Gačauską, K.V.Kryževičių, J.Listavičių, Z.Šličytę, P.Tupiką, A.Vaišnorą, V.Briedienę, J.Dringelį, K.Gašką, P.Jakučionis, P.Katilius, E.J.Kunevičienę, V.Liutiką, Z.Povilaitį, A.Rudą, LSUždaviny.

Balsavo prieš A.Būdvyti, V.Būtėnį, A.A.Greimą, F.Kolosauską, J.Kubilius, E.Raišutis, A.Sadkauską, P.S.Vitkevičių, V.A.Buinevičių, G.Jurkūnaitę, A.Kunčiną, V.Pranevičių, A.Bajoras, S.Burbienę, A.Giedraitį, M.Pronkus, M.Višakavičių.

Susilaikė J.Požėla, N.Germanas, B.Jagminas, A.Kubilius, A.P.Tauras.

Pritarta

Nupirkो jus komunistai

Vienoje LTV laidoje V.Petkus, A.Žilinskas ir S.Stungurytė "argumentuotai" dėstė savo pažiūras į dabartinį mūsų gyvenimą. Tad ir galvojau: kokiam tikslui jūs už grotų praleidote dalį savo gyvenimo? Ar tam, kad dabar vizgintumėte uodegomis tiems, kurie jus baudė? Kodėl spjovėte į savo likimo draugus?

Neokomunistai diplomatiškai pasivietė prie valdžios sau-palankius politinius kalinius ir dabar Seimo dauguma- LDDP didžiuojasi: matote, ir Lietuvos kankinių- politinių kalinių mus palaišo! Mes jau ne tie, kurie juos pūdė kalėjimuose.

Žvelgiant į patenkintus veidus TV ekrane ir galvojau-nupirkō jus komunistai. Jdomu, kaip jūs suoktumėte, jei reikėtų pragyventi taip, kaip dabar daugeliui tenka, gyventi iš apverktinos pensijos. V.Petkus dar dėsto: "Na, reikės pakentėti keletą metų..." Po keletos metų Petkau, kentėtojų nebus, nes jūsų darbdavii dėka jie jau bus mirę.

O kaip drįsta save vadinti politinius kalinius tie, kurie parsidavė lageryje už geresnę duonos "paikę", grįžę į Tėvynę šnipinėjo KGB naudai, išdavinėjo likimo draugus? Kaip galvoja KGB agentas Donas, nepriklausomybei atgimstant su politinius kalinius lipęs į tribūnas ir mokęs, kaip gyventi, kaip kovoti už Lietuvą? Dabar jūs eina išvien su Petkaus kompanija.

Skaudu žiūrėti į V.Petkų, S.Stungurytę, A.Žilinską- išdidžiai vaikščiojančius po KGB rūmus ir iš aukšto apžiūrinęjančius tuos kankinius, kurie ten budi, kad nusikaltėlių archyvai patektų į švarias rankas. Koks buvo kontrastas tarp šių puošnių LDDP kolaborantų ir budėtojų, kurie čia praleidžia daug bemięgių naktų.

Užmiršę visas bendras mūsų idėjas, jie veržiasi būti LDDP skaniau maitinami ir glostomi.

Kestutis LAKICKAS

1994m. birželis

TREMINTYS

6

Tulabų šeimos likimas

Prie Simno-Alytaus plento, Varanauskų kaime yra 1930m. statyta Santaikos parapijos bažnytėlė. Už pusės kilometro į šiaurės vakarus nuo Santaikos tarpukario Lietuvoje stovėjo graži Tulabų sodyba.

Tulabai buvo visų mylimi. I juos, nelaimet išlikus, visada kreipdavosi kaimynai. Užaugino Tulabai tris sūnus ir dukterį. Duktė ištekėjo už ūkininko. Sūnus Vladas, kunigas, atėjus bolševikams, pasitraukė į Vakarus. Šiuo metu dirba pastoraciją darbą Vatikane. Jauniausias sūnus Danielius- inžinierius, gyvena Kaune. Vyriausias Juozas liko namuose ūkininkauti.

Juozas buvo gražai nuaugęs, tvirtu sudėjimo, linksmo būdo, veiklus- tapo šaulių būrio vado pavaduotoju, pavasarinių kuopelės pirmmininku.

1940m. Lietuvą okupavus bolševikams, prasidėjo žmonių persekiójimai, areštai. Vieną gruodžio sekundienę Santaikoje sutikau Juozą Tulabą. Jis man pasiūlė prieš Kūčias išklijuoti atsišaukimus. Abu iškabinome atsišaukimus Dapkiškių, Zizénų, Cigoniškių kaimuose. Klijuojant Parečenė kaimė, mus užklupo rogėmis važiavę komunistai. Keli vyrai, išsokę iš rogių, puolėsi mus persekioti. Perbridi patvinus Peršekės upelį, pasprukome į Peseckų mišką. Grįžome namo peršlapę, sušalusiais drabužiais. Tokia buvo pradžia.

1941m. prieš Velykas bolševikai Juozą suėmė, pasodino į Kauno kalėjimą. Kartu su juo kalėjo Juozas Lukša. Vokiečiams išvilius bolševikus, kalinius paleido.

Grįžus bolševikams, vyrai, vengdami sovietinės kariuomenės, slapstėsi ir telkėsi ginkluotam pasipriešinimui. Vienas iš ginkluoto pasipriešinimo būrių organizatoriu buvo Juozas Tulaba, pasivadinęs Kanapės slapyvardžiu. 1945m. pavasarį Juozas Tulaba, suorganizavęs 20-ies vyrių būrį, sušaukė susirinkimą aptarti tolesnę veiklą. Vyrai, žinodami, kad Tulabų sodyboje gyvena rusė (jų Tulabų sodybą buvo paskyrę vokiečiai), Juozą įspėjo, kad tai pavojinga. Bet Juozas tvirtino, kad moteris yra patikima.

1945m. rugpjūčio 13d. įskundus rusei, enkavedistai su stribais apsupo Tulabų sodybą ir net nepadarę kratos suėmė slėptuvęje Juozą. Iš bičių avilio paėmė Juozo paslėptus būrio dokumentus, suėmė ir ištremė tėvus. Tą pačią dieną šnipė rusė, pasikinkiusi porą geriausią arklių ir prisikrovusi į vežimą gėrybių, išvažiavo.

1945m. rugpjūčio 21d. Miroslavo parapijos salėje bolševikai surėngė Juozui Tulabai parodomąjį teismą, Šlarne "spektaklyje" kartribunolas nuteisė Juozą aukščiausiaja-mirties-bausme.

Kur nužudė Juozą Tulabą ir kur ilisisi jo palaikai- nežinoma.

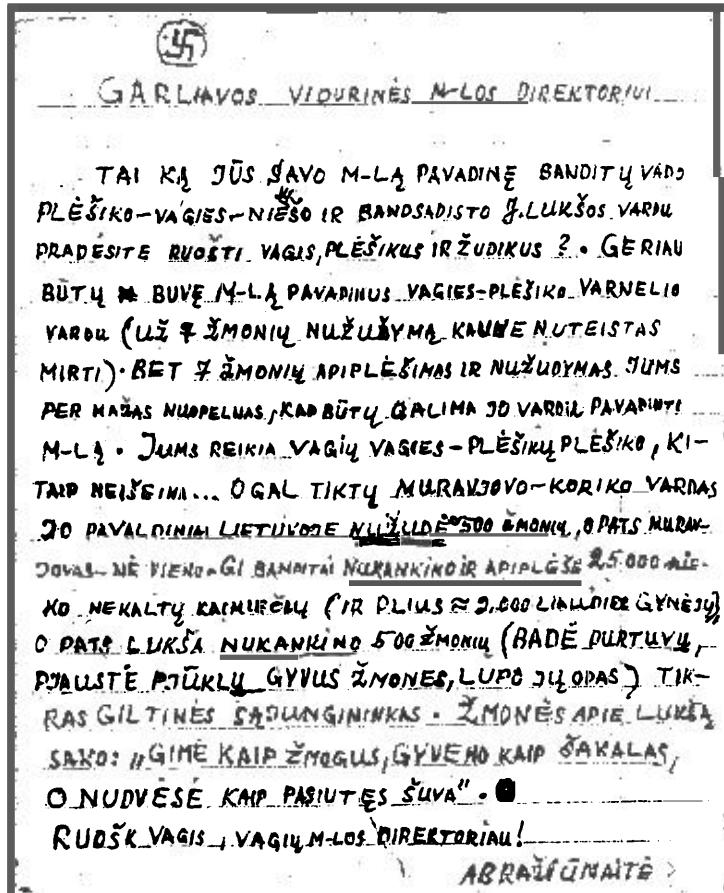
Pranas NEDZINSKAS

Stribų čiokiadienai

Atgaila jiems svetima

"Tremtinio" 9(14) numeryje prašiau politinių kalinių ir tremtinii parašyti apie tuos, kurie "liaudži gynė". Ačiū visiems atsiliepiantiems.

O štai Garliavos stribų laiško kopija atskaito rodo, kad atgaila jiems svetima.

Ši laišką gavo Garliavos vidurinės mokyklos kolektyvas, nusprendęs pavadinti mokyklą J.Lukšos-Daumanto vardu.

Birželio 25 d. šloje mokykloje garbingo vardo suteikimo iškilmes.

Kviečiame dalyvauti.

Dalia KUODYTÈ

Kunigo klebono P.Vitkevičiaus likimas

Iš kairės: kun. K.Statkevičius (Kaunas, Karmelitai), kun. K.Burba (Gudeliai), kun. P.Vitkevičius (Skaruliai), kun. S.Illčius (Kuršėnai)

Pranciškus Vitkevičius gimė 1877m. spalio 9d. Plungės parapijoje. Vidurinį mokslą ėjo Palangos progimnazijoje 1889-1895m., teologinį- 1896-1901m. seminarijoje Kaune ir čia gavo kunigystės šventinimus.

Paskirtas Alšvango bažnyčios vikaru, pareigas ējo dvejus metus. Vėliau tarnavo Troškūnų (1904-1906), Balninkų (1906), Kupiškio (1912-1913), Povandenio (1913-1914), Gelažių (1914-1919m) bažnyčiose. Gelažiuose, pašlius sveikatai, perkeltas į Gadunovo altariją (1919-1920), Panemunėlio parapiją (1920-1921). Iš čia 1923m. perkeltas Akmenėn altaristu ir netrukus į Šventybrasčio bažnyčią. 1924m. perkeltas į Surviliškį, o netrukus į Vegerių bažnyčią kuratu (1924-1926) dar taip pačiais metais tapo Butkiškės klebonu ir Polonų kuratu. 1927m.- vėl Šventybrasčio klebonas, 1934m. perkeltas į Skarulių bažnyčią klebonu. Ten klebonavo iki 1941m. birželio 25d.

Kodėl taip dažnai kun. P.Vitkevičius buvo kilnojamas iš vienos vietas į kitą? Iš jo asmens bylos, esančios Kauno kuri joje, tai neaišku. Vienintelis skundas buvo iš policijos- neva jis išdavė falsifikuotus giminimo metrikus. Kuri jos nuomone, jis buvo visai patikimas ir sažiningas. Žinant persikėlimo vargus, tenka tik stebėtis, kiek sunkumų dėl to patyrė P.Vitkevičius.

1941m. birželio 23d. Jonavos bažnyčioje tuojo po sumos buvo teikiamas Sutvirtinimo sakramentas Kauno ir Želmių dekanatams. Vaikai eilėmis stovėjo šventoriuje, vyko iškilmingos apeigos. Staiga danguje pasirodė vokiečių lektuvali ir prasidėjo šaudymas. Kilo panika. Žmonės subėgo į bažnyčią ir ten baigė priimti sakramentą. Sakramentą teikės vysk. V.Brizgys bandė gržti į Kauną, bet vietinė milicia nepraleido. O naktį Jonava buvo užimta vokiečių.

Kitoje Neries pusėje, Gažiūnų karinėje bazėje, iš kurios prieš tai griaudėjanti artilerija Jonavą skandino liepsnose, dar laikėsi rusai ir terorizavo Skarulių miestelio gyventojus. Jie apkaltino, kad buvo šaudoma iš Skarulių bažnyčios bokšto, ir suėmė kunigus: kleboną Pranciškų Vitkevičių (64m.), Veprių kleboną Boleslovą Vėgėlę (61m.), kun. iš Vilniujos Zigmantą Stankevičių (27m.). Visus juos nusitempė į pamiskę Gažiūnų bazės link. Šiek tiek pasivarę už miestelio, jie nušovė Skarulių kleboną P.Vitkevičių, o kitustoliai, prie kelio į Jonavos azoto fabriką, išaušus žmonės jų lavonus pargabeno į šventorių, sukalė karstus. Kitą dieną ten ir palaidojo.

Laidotuvį apeigas atliko kun. Henrikas Klovas, parvykęs iš Vilniaus, o 1953m. nužudyto klebono artimųjų ir tikinčiųjų rūpesčiu prie jų kapų buvo pastatyti kryžiai.

Kunigas H.Klovas suraše jų mirimo metrikus parapijos mirimų knygose. Po tų įrašų surašyti tomis dienomis nuo šūvių žuvę parapijiečiai: Aleksandras Mozūras (66m.); Adolfas Mozūras (17m.); Stasys Barakūnas (34m.); Elena Kalinauskienė (55m.); Andrius Tabūnas (36m.); Juozas Noreika (26m.); Juozas Grincevičius (29m.) Gažiūnų stotyje.

Liepos mėnesį parapijos mirusiu metrikų knygoje užrašyta dar ir kitų nuo fronto karo veiksmų žuvusių žmonių.

Kunigas Pranciškus Vitkevičius visur parapijiečių buvo gerbiamas ir mylimas. Sprendžiant aktualius katalikų veiklos reikalus, padėdavo jaunimui, tretininkams. Dvasioje būdamas šv. Pranciškaus mokymo sekiėjas, skelbtį Dievo žodį ruošdavosi labai stropiai: turėjo vieno lotynų autoriaus kelis tomus, kurių paraštėse žymėdavosi pastabas. Pamokslus sakydavo įtaigai. Žmonės idėmiai jų klausydavo.

1991m. birželio 30d. vyko iškilmingas šių kunigų žuvimo 50 metų minėjimas. Po šv.Mišių gedulinga procesija aplankė žuvusiųjų kapus šventoriuje.

Kun. Kazimieras STATKEVIČIUS

Ži maišo - tik viena bulvė

Ne jaugiai Lietuvoje nėra žmogaus ekonomikai tvarkyt? Priešrinkiminiés kampanijos metu vienoje Vilniaus maisto parduotuvéje TV korespondento paklaustas, ar galėti pensininkai nusipirkti dešros ir kitų maisto produktų, kai tokios aukštos kainos, p. A.Brazauskas patraukė pečiai ir pasakė nežinojęs, kad toks brangus maistas. Gal ir dabar prezidentas nežino, kaip gyvena Lietuvoje žmonės ir kiek kainuoja maistas?

Antrasis kandidatas į Lietuvos prezidentus, p. S.Lozoraitis, N.Akmenėje kalbėjo: "Visų pirmą atleisti jūsų valdininkus, nes jie pasiérme popierius vaikšto ir nežino ką dirbt". Jis paklausė salėje esančių žmonių: "Kaip gali pragyventi pensininkai, jeigu gauna pensijos 3000 talonų, o už butą ir kitus patarnavimus sumoka 2000 talonų?" Iš tų klausimų neatsakė niekas. Po S.Lozoraičio N.Akmenėje lankėsi V.Adamkus. Ventos statybinių medžiagų įmonėje susirinkus žmonėms, be kita ko, jis pasakė: "Jeigu norite- balsuokite už A.Brazauską, tai dar penkerius metus murdysite po pelkę". Dabar ir matome, kad murdomes Valdžia nesugeba tvarkytis arba tyčia kankina daugelį savo rinkėjų, ypač pensininkus. Mes, pensininkai, turime prieš mūrų gyventi pusbadžiu. Be to, dabartinė valdžia pavogė mūsų pastlaidojimui taupomosios kasose turėtus kelių tūkstančių rublių.

Mes valstybei pavedėme saugoti ir naudoti "bulvių maišą". Valstybė mūsų bulves sodino, gavo derlių, pardavinėjo, gavo pelną. O dabar, kai norime atsiimti tą "maišą bulvių", deša, atėjė į taupomąją kasą, išgirstame tokį atsakymą: "Iš jūsų maišo bulvių beliko tik viena bulvė". Išsirinkome tokį prezidentą, kuris ntekina Lietuvos senelius. Ar ne laikas jam užleisti vietą kitam vadovui, kuris sugebės gelbėti ekonomiką ir žmones. O dabar anglams cukrų parduoda po 120 Lt už kg, o mes mokame po 2,60 Lt. Kur tai matytai?

Ventos pensininkai (penktos pavardės ir parašai) Akmenės raj. Venta

Birželio 25d. (šeštadienį) kviečiame į Molėtų rajono apylinkėse Armijos krajovos įvykdytų skerdynių 50-mečio minėjimą Dubingiuose.

11-12 val. - šv. Mišios, pot- kankinių pagerbimas miestelio kapinėse; 13 val. - minėjimas "Aukų ažuolyne".

"Vilniujos" draugijos pirmininkas K.GARŠVA

1994m. birželis

REMIINYS

7

Gegužės 20-23d. Grozne įvyko Čečenijos Ministru kabineto susirėngta tarptautinė konferencija "Tautų žudymas SSRS: ideologija, politika ir praktika".

Perskaityti 35 pranešimai apie vykstantį Kaukazo tautų genocidą, nagrinėti reprezijų faktai, jų priežastys ir pasekmės. Dalyavo beveik visų Kaukazo tautų atstovai, Krymo totoriai, Kaukazo emigrantai, gyvenantys Amerikoje, Kanadoje, Sirijoje. Lietuvių atstovavo Seimo narys A.Endriukaitis ir N.Gaškaitė.

Kaukazo tautų istorija ištis tragiška. Čečenijai žodis "Kaukazas" reiškia vartus į Aziją. Gera geografinė padėtis, derlingos ir naftos turtingos priekalnės, miškai, kalnų slaitais kylančios iki sniegų viršūnių, viliojo užkaraliavojus. 1722m. Petro I persūžgiui prasidėjęs Rusijos-Kaukazo karas truko beveik 150 metų. Būta daug kruvinų susirėmimų ir 4 dideli vainachų (šiuo žodžiu, reiškiančiu "savę žmogų", buvo vadintama čečenų tauta) trėmimai. Į Turkių ištremta 0,5mln. čečenų. Užgrobę žemės pėdą, rusai statė tvirtoves, kuriose apsigyvendavo kazokai. Taip atsirado Kaukazo žemėlapis je Grozno, Vladikaukazo ir kt. miestai. Nesenai pažymėtas Sočio tvirtovės-miesto įkūrimo 150m. jubilejus, nors senajam Sače miestui jau 700 metų.

Rusija Kaukazą užkaravo prieš 130 metų. Šiaurės Kaukazas turėjo valstybingumą tik trupėmis laikotarpiams. Tai buvo Mamsuro valstybė (1780-1791), Šamilio imamatas (1834-1864), Šiaurės Kaukazo Kalniečių respublika (1918-1919), Šiaurės Kaukazo emiratas (1919-1920) ir sovietų Kalnų respublika (1920-1924). Nuolatinėse kovose už laisvę susiformavo kario kultas. Kaip anksčiau kleivėnas čečenės vaikščiojo su klinžalu, taip dabar nė vienas save

gerbiantis vyras nevaikščioja be pistoleto ar automato.

Visos Šiaurės Kaukazo tautos - čečenai, ingušai, dagestaniečiai, čerkesai kabardinai, osetinai priklauso Kaukazo rasei. Vainachai traktuoją Kaukazą kaip žmonių lopšį. Čia išsiplėtėjo tvano metu Nojus, čia buvo prikaltas prie uolos Prometėjas. Čečenijos topominika leidžia daryti prieplaidą, kad Kaukazo žmonės sutelkė vardus daugeliu pasaulio šalyse.

Jiems balsiusiai tai, kad Afganistano kare, kuriame čečenai dalyavo modžahedų pusėje, sovietiniai užkaraliuojai naudojo Korano puslapius vietoj tualetinio popieriaus.

Siemet vasario 23d. totalinio čečenų trėmimo 50-mečio proga Grozno centre pastatytas memoriai: iš kalnų aūlų surinkti sudaužytų, išmetytų, statybos naujoti senųjų kapų paminkliniai akmenys.

cho kaime į arklių suvaryta ir sudeginta 7000 "netransportabilių" žmonių. Genocido vykdytojai patenkinti raportavo Berijai, kad operacija "Kalnai" sekmingai įvykdyta. Trėmimą organizavo ir įvykdė gerai Lietuvos žinomi NKVD budelai-generolai: Serov, Kruglov, Vetrov, Pljašev.

Tremtiniai buvo nuvežti į Kazachiją ir Kirgiziją. Gavo teisę iš ten grįžti tik 1957m. Iš jų 20 proc. buvo suimta ir įkalinta lagertu-

lo statuso. Baigdamas konferenciją prezidentas Džocharas Dudajevas paibrėžė, kad Rusija tebediriguoja tautų žudymo scenarijui. Ostančino TV, saugomo tarnybos formuoja kaukaziečių-mafijozų īvaizdą. Dėl ginkluotų konfliktų apkaltinami musulmonai, nors Alma Atoje, Ferganoje, Oše, Ingūšijoje žudikai dėvėjo kaukes ir veikė pagal Maskvos grafiką. Didžiosios pasaulio valstybės, Jungtinės Tautos ir Saugumo Taryba nepajėgia ir nenori užtikrinti mažą tautų saugumo. Kadangi pasaulietinė valdžia yra bejėgė, garantuoti tautų teises ir skelbtī moralinį nuosprendį represijų vykdytojams turi dvasinės institucijos. Tokiu veiksmingu organu šiuo metu, prezidento Dudaivo nuomone, galėtų tapti Vatikanas. Tai įtraukta į konferencijos rezolucią.

Konferencijos emblemoje vaizduojamas atžalias leidžiantis nukirštasis medis. Jo lapai simbolizuoją devynias laisvėl atgimstančias Kaukazo tautas. Čečenai tikė, kad kalniečiams niekada neteks per prievertą išeiti iš savosios-vainachų žemės.

**Nijolė GAŠKAITĖ
Šiauliai**

Vainachų (savų žmonių) žemė Čečenija

lių. Italija čečenų kalba reiškia septynių ugnį šalį, Ispanija - tai devintoji šalis, Kolchidė-vietovė, po kuria vanduo, Kaspija - vandens siena ir t.t.

Šiaurės Kaukaze vyrauja musulmonų religija, tačiau islamiskajų fundamentalizmą čia paketėsufizmas ("sufi"-grubios vilnos apdaras, kurtuo vilkėjo dervišai, keliaujantys mokytojai). Kritiskai žiūrėdami į kalifų atsidavimą žemiškiesiems malonumams, sufistai rūpinosi dvasios tobulinimu. Meditacija padeda pasiekti aukščiausią ketvirtą pakopą - susilieti su Alachu. Pasak sufistų mokymo, tautos gyvenimas turi remties 5 principais: tikėjimu, papročiais, dorove bei nuolankumu Dievo valtai, galessingumu ir dosnumu. Tarpusavio santykiams būdingiausias svetingumas ir pagerba vyresniesiems. Sveikindamiesi vyrai pusiau apkabina kits kitą, priglaudsdami "širdį prie širdies", o sutikę kitatikų užleidžia jam taką, kad šis įvertintų sufistų nuoširdumą. Čečenijos nėra luomų hierarchijos, nėra kreipinio "Jūs" ir žodžio "Įsakyti". "Demokratija mums yra duota gartos, Dievo" - sakė Čečenijos prezidentas.

Čečenai - labai tvirto tikėjimo.

Ypač žiaurios sovietinės represijos Kaukaze siautėjo pradėjus kurti kolchozus. Čečenų sukilmus jėga slopino OGPU ir Raudonoji armija. Sukilmimo vada buvo klastingai nužudyti, sulimta 35000 žmonių. NKVD Kaukaze išbandė visas savo provokacijas. Sukūrė net "nacionalistinį centrą", išprovokavo ir suėmė partizaninio judėjimo vadovus.

1937m. per vieną naktį buvo suimta 14000 žmonių. Kitų pasitraukė į kalnus ir įsitraukė į rezistenčią. Su partizanais NKVD kovojo ypač žiauriai: 1934m. suželstę vadų Ibragimą Geldegenietį sudegino gyvą, 1942m. sovietinė aviacija savo užnugaryje du kartus bombardavo visą Čečeniją. Ingūšiją, sunaikino daugiau kaip pusė likusių gyventojų.

1943m. pabaigoje į respubliką permesti ir išskirstyti po visus kalnų kaimus dideli NKVD daliniai. 1944m. vasario 23d. į visus kiemus įžengė čekistai ir per 15-20 minučių liepė susiruošti kelionei. Prasidėjo balsiusia šlame šimtmetyje čečenų ir ingūšų totalinė deportacija - iš Šiaurės Kaukazo ištremta 608,7 tūkst. žmonių. Senukai, vaikai, ligoniai, kurie kalnų takais nepaėgė eiti, buvo sunaikinti vloje. Chaina-

se 144,7 tūkst. kalniečių tremtyje žuvo.

1991m. lapkričio 1d. Džocharas Dudajevas paskelbė Čečenijos respublikos nepriklausomybės deklaraciją. Išdidži tauta pasiryžo ginklu ginti savo valstybę. Pirmoje Čečenijos konstitucijoje išrašyta: žemė, vanduo ir nafta priklauso Aukščiausiajam. Tik pati tauta turi teisę spręsti savo reikalus.

Tarpautinės konferencijos metu buvome istorinio įvykio liudytojai: susikūrė Čečenijos karluomenė, II-ai pulkų tarp jų Prezidento gardijai ir kariniam koledžui, buvo įteiktos pulkų vėliavos. Šios karluomenės užuomazga buvo trys sunkvežimiai Kalašnikovo automatai, kuriuos atsiuntė Zviedras Gamsachurdija. Atsidėkodama Čečeniją priglaudė Gružijos prezidento palaikus.

Valstybės kūrimas tęsiasi. Konferenciją tapo šio proceso dalimi. Jos darbe aktyviai dalyvavo pats Čečenijos prezidentas. Čečenijos vyriausybė sudarė specjalią genocido tyrimo komisiją.

ILSĒKITĖS RAMYBĖJE

Kunigas Juozas Voveris

1912 - 1994

Velionis gimė Trakų apskr. Smalių k. 1947m. Joniškyje, Molėtų raj. buvo suimtas, nutiestas 8-eriems metams. Kalėjo Karagandoje, dirbo anglies kasykloje. 1954m. grįžo į Lietuvą, Raseinių bažnyčioje tarnavo altarista. Vėliau persikėlė į Trakų raj., Aukštadvarį ir iki mirties tarnavo bažnyčiai.

Velionis palaidotas Aukštadvario bažnyčios šventoriuje.

Tepriglaudžia Viešpats jo dvasią.

LPKTS Trakų skyrius

Bronė Dovydaitytė-Balickienė

1919 - 1994

Gegužės 30d. staiga mirė buvusi tremtinė Bronė Dovydaitytė-Balickienė. Velionė gi- mė Kudirkos Naumiestyje, Lie- tuvos patrioto šeimoje.

Vokiečiai per Antrąjį pa- Saulinį karą su šeima išvežė į Vokietiją. Sugrįžę Balickai ra- do sudegintus namus... Rusai 1951m. spalio 3d. visą šeimą iš Vilkaviškio apskr. Grebėčių k. išvežė į Krasnojarsko kr. Beriozovsko raj. Tremtyje išbuvo penkerius metus.

B.Dovydaitytė-Balickienė buvo giliai tikinti katalikė, jautri svetimam skausmuui, ištikima Lie- tuvos atgimimui.

Velionė į paskutinę kelionę išlydėjo LPKTS Kauno skyriaus narių būrelis.

Skaudžią netekties valandą nuoširdžiai užjaučia- me velionės šeimą ir artimuosis.

LPKTS Kauno skyrius

džiagos rinkimą. K.Balaika kvietė žmones rašyti į spaudą apie genocido vykdytojus. Pasiūlė nuolatinę rubriką "Jie mus trėme", kur ne paskutinę vietą užimtų stribai ir komunistai.

Aptarta politinė padėtis, išsakyta daug patriotiškų minčių. Numatyta kuo skubiau baigtis tvarkytis partizanų

kapus Daugų gatvėje ir aktyviai budeti Vilniuje, KGB rūmuose. Pasisakyta apie Alytaus desantininkų veiklą pučo metu, rengiamasi komunistų teismui "Niurnbergas-2".

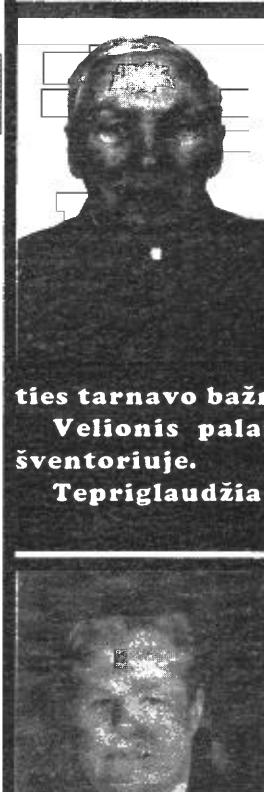
Išrinkta nauja taryba. Jos pirminknu perrinktas S.Kizelavičius.

Antanina GARMUTĖ

LEKĘČIAI. Gegužės 29d. bažnyčioje buvo aukojamos šv.Mišios už šio krašto laisvės kovotojus. Gražiame Zanavykų miško pakraštyje pašventinti trys kryžiai. Nežinomajam partizanui; P.Jurkaičiui-Beržui; J.Būtėnu - B.Trumpui-Ryčiui.

Minėjime kalėjo LPKTS Lekėčių skyriaus pirmininkas V.Mažanauskas, Seimo narys A.Endriukaitis, LPKTS tarybos pirmininkas A.Lukša, ryšininkė B.Sidlauskienė, Kazlauskienė, partizanas V.Jurkaičaitis ir kiti.

Eugenijus SILINGAS

do sudegintus namus... Rusai 1951m. spalio 3d. visą šeimą iš Vilkaviškio apskr. Grebėčių k. išvežė į Krasnojarsko kr. Beriozovsko raj. Tremtyje išbuvo penkerius metus.

B.Dovydaitytė-Balickienė buvo giliai tikinti katalikė, jautri svetimam skausmuui, ištikima Lie- tuvos atgimimui.

Velionė į paskutinę kelionę išlydėjo LPKTS Kauno skyriaus narių būrelis.

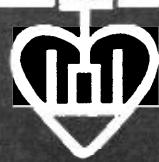
Skaudžią netekties valandą nuoširdžiai užjaučia- me velionės šeimą ir artimuosis.

LPKTS Kauno skyrius

DR USKININKAI. Gegužės 24d. įvyko LPKTS rajono skyriaus metinis susirinkimas. Ataskaitinį pranešimą padarė skyriaus pirmininkė Elena Mišučionienė, kuri paminėjo skyriaus atliktus svarbesnius darbus: atstatyta partizanų slėptuvė Mardasave, perlaidoti partizanai Varėnoje, padėti pamatai koplyčiai Merkinės partizanų kalne. Sausio įvykiams atminti surengta paroda, kovo 6d. druskininkiečiai budėjo KGB rūmuose Vilniuje, rengiamasi statyti kryžių Jaskonyse ir paminklą prie Mergelių aikštės.

Susirinkime kalbėjės atsakingas už spaudą P.Daukšys guodėsi, kad dabar labai sunku platinti spaudą. Apie skyriaus darbą ir rūpesčius kalbėjo politinis kalnys, buvęs partizanas V.Korotiejas, buvęs partizanas, šiuo metu gyvenantis užsienyje, A.Suraučius, LPKTS kultūros komisijos pirmininkė A.Garmutė ir kiti. Išrinkta nauja Druskininkų LPKTS taryba.

Antanina GARMUTĖ

1994m. birželis

TREMINTINYS

8

IVYKIAI IVYKIAI

Kun. Stanislovas Rimkus gimė Kvėdarnos parapijos Pašlynio k. mokėsi Kvėdarnoje, Rietave, Švėkšnoje ir Telšių kunigų seminarijoje. Kunigavo Kražiuose. Čia, parapijos namuose, įrengė Kražių skerdynių muziejų, pavasarinių biblioteką, arbatių su salė, kurioje vykdavo įvairių katalikiškų organizacijų susirinkimai, liudies universiteto paskaitos, kurias skaitė jis pats ir kiti to meto šviesuoliai. Prie Kražantės upelio įrengė sporto aikštę, subūrė styginių instrumentų ir pučiamųjų orkestrus, angelaičių skudučių ansamblį. Rengė išvykas į Palangą, Kretingą, Šiluvą, Žemaičių Kalvariją, Kauną. Kun. S. Rimkus išleido iliustruotą laikraštį "Kražių aidai".

1940m., bolševikams okupavus Lietuvą, S. Rimkus nebalsavo rinkimuose, už tai rugpjūčio 6d. buvo suimtas ir įkalintas Raseinių kalėjime. Prasidėjus karui, kunigas su kitais likimo draugais buvo išvežtas į Petropavlovsko kalėjimą. Sušaudytas 1942m. gegužės 20d. Orenburge (Čkalove).

KVĖDARNA. Birželio 5d. Pajūralio bažnyčios klebonas Adolfas Pudžemys Kvėdarnos bažnyčioje aukojo šv. Mišias už kunigą S. Rimkų. Vėliau prie paminklo "Žuvusiems už Lietuvą tremtyje ir tėvynėje 1940-1953m." įvyko kunigo S. Rimkaus mirties 52-ųjų metinių minėjimas, kurį pradėjo Kvėdarnos tremtinių choro vadovė R. Šimkūnienė. Minėjimą kvėdarniečiai iškilmingai atminėjo.

Kestutis BALCIUNAS

me kalbėjo kun. Rimkaus sūnėnas A. Girčys, sesuo Kristina Rimkutė, S. Lapinskienė. LPKTS Šilalės skyriaus pirminkas K. Balčiūnas papasakojo apie kun. S. Rimkaus pagalbą likimo draugams kalėjime. A. Sadauskas iš Ariogalos perskaitė kun. S. Rimkaus likimo draugo L. Karpio laišką, kuriame pasakojama apie kalinių kančias Kazachijos kalėjimuose. Prisiminimais pastidalijo buvęs politinis kalinas F. Tiškus. Po to giesmes gledojo Nemakščių vidurinės mokyklos ir Kauno mokiniai.

KAUNAS. Gegužės 28d. vyko Norilsko politinių kalinių saskrydis. Vytauto bažnyčioje išklausėme šv. Mišių. Aplankėme Maironio paminklą, Maironio kapą katedros kriptoje. Vytauto Didžiojo paminklą, Nežinomojo kareivio ir Laisvės paminklus Karo muziejaus sodelyje. Padėjome gėlių gledojome tautines giesmes.

Vėliau susirinkome senojoje Kauno karininkų ramovėje. Čia politinę Lietuvos padėtį nušvietė Lietuvos PKTS prezidentas B. Gajauskas. Norilsko kaliniai nuoširdžiai dalijosi prisiminimais. Vaišnomės sumuštiniais, lietuvišku alumi, medumi ir kitais gardumynais.

Viktoras ŽINDŽIUS

Atitaisymas

"Tremtinio" Nr.11(116) parašą po laptevlečių paminklu skaityti taip: Paminklo autorius V. Gibavičius.

Skyrelyje "Dėkojame" turi būti: p. Henrikui Stevens-35 USD.

Atsiprašome.

Lietuvos šaulių - moterų viltys

KAUNAS. Gegužės 25d. įvyko Lietuvos šaulių sąjungos moterų suvažiavimas. Išsakyta daug pasiūlymų, idėjų ir vilčių.

Šaulių organizacija turi labai stipras praeities šaknis ir tradicijas. Iš jų nuspręsta semtis stiprybės, iš jų mokytis.

I naujają tarybą išrinkta daug rajonų rinktinės narių. Tarybos pirminkine išrinkta kaunietė J. Andriušienė, pavaduotoja kariniams rengimams. Druskininkų "Dainavos" rinktinės vadė E. Naujokaitienė. Numatytos įvairios darbo komisių, išrinktos už jų veiklą atsakingos šaulės. Suvažiavimo dalyvių nuotaiką kėlė uteniskių jaunystės šokių sūkurių (ko taip trūksta visoms mūsų patriotinėms organizacijoms), "Perkūno" choro giesmės.

Suvažiavime dalyvavę šaulių sąjungos vadai (V. Zenkus, R. Mintautas, S. Ignatavičius) šaulėms pažadėjo visokeriopą paramą, nes "visų mūsų siekių ir valią tie patys", - sakė vadė R. Mintautas.

Irena SMETONIENĖ

Marijampolė

AT SILIEPKITE!

Bronius PETRAUSKAS, g. 1928m. Gyveno Šakių raj. Barzdų valsč. Mozūrų k. Mokėsi Rygiškių Jono gimnazijoje. Atėjusį arestuoti enkavedistą Aroną Greisą B. Petrauskas nušovė ir išėjo pas partizanus. Jo slapyvardis buvo Šarūnas. Kadangi "Žalgirio" rinktinėje buvo du Šarūnai, jis vadino - Šarūneliu. Gal yra išlikusų gyvų jo bendražygų galinčių papasakoti apie jo likimą. Kada ir kur jis žuvo? Kokiam eilėje gulėjo jo kūnas ir kur užkastas? Žinių laukia Julija SIMANAITIENĖ, Sodų 26b-7, 3002 Kaunas.

Prašome paliudyti apie šiuos rezistencijos dalyvius, norinčius gauti rezistencijos dalyvio pažymėjimą: Jonas Slušinskas, veikės Lazdijų raj.; Vincas Kudrickas, Pranciška Kudrickienė, veikė Radviliškio raj.; Ksavera Jurgutienė, veikusi Šilalės raj.; Elzė Borutaitė, veikusi Marijampolės raj.; Veronika Mickienė, veikusi Rokiškio raj.; Julijonas Motuza, Genovaite Poškaitė-Zygienė, Marijona Bieltauskaitė-Zupkienė, Valerija Bultauskaitė-Vertelkienė, Genovaite Bultauskaitė-Šimkienė, veikė Panevėžio raj.

Atsiliepimus prašome siūsti Rezistencijos dalyvių teisių atstatymo komisių, Laisvės al. 39, 3000 Kaunas.

Priimtume į ūki gyventi ir dirbt darbščią rimtą šeimą. Ūkis Anykščių raj., 27ha. Kreipkitis adresu: Jonas Minkevičius, Kosmonautų 3-15, Panevėžys, tel. 40714.

Dėkojame paremu-siems mūsų Sąjunga: p. Juozui Rudze-vičiui- 25 USD; p. Juliui Pakalkai- 25 USD.

1994m. birželio 15 d. Nr. 12 (117). SL289.
Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 3000 Kaunas,

Redakcija: Danutė Bartulienė, Birutė Oksaitė, Edmundas Simanaitis, Irma Žukaitė

ILSĒKITĖS RAMYBĖJE

Vincas Garmus

1926 - 1994

Gegužės 22d. iš gyvųjų tarpo pasitraukė dar vienas mūsų kovų ir lemties draugas - Vincas Garmus.

Velionis gimė Kaune. 1936m. kartu su šeima persikelė gyventi į Paduoblio k. netoli Balbieriškio. 1945m. pavasarijį ištraukė į Prienų krašto partizanų (GVR) gretas. Suimtas kalėjo Vorkutos spec. lageriuose. Grįžęs apsigyveno Prienuose. Atgimimo metais buvo aktyvus sąjūdėtis, stropas ir pareigingas LPKTS Prienų skyriaus narys, aktyviai padėjo ieškoti ir perlaidoti partizanų palaikus. Bet savo brolio, partizano Pavasario, žuvimo ir palaidojimo vietas taip ir nesuradė.

Smėlio kauburėlis Prienų kapinėse, nuklotas gėlėmis ir vainikais, paženklinės Jo žemiskojo gyvenimo baigtį.

J. Matukevičius

Ona Ginkutė-Kuzmienė

1940 - 1994

Gegužės 27d. staiga mirė buvusi tremtinė Onutė Ginkutė-Kuzmienė. Velionė gimė Alytaus apskr. Jiezno valsč. Parverknui k. ūkininko šeimoje.

Prasidėjus antrajai rusų okupacijai, vyriausias brolis Juozas, partizanų ryšininkas, stribiu buvo gyvas nukryžiuotas-prikaltas prie svirno ir su juo sudegintas... Žuvo ir jaunesnysis brolis partizanas Algirdas. Lageryje mirė tėvas.

1945m. birželio 16d. likę Ginkų šeimos nariai ištremiamiai į Permés sr. Kudimkaro raj., iš kur pabėgo į Lietuvą. Už tai vyresnioji sesuo ir motina buvo nuteistos ir išvežtos atgal. Velionė paslėpė ir užaugino mamos sesuo, kuria velionė iki pat savo mirties globojo.

Palaidota Karmėlavos kapinėse.

Teneišblėsta taurios lietuvių atminimas.

LPKTS Kauno skyrius

Izabelė Lencevičiūtė-Plusčiauskienė

1925 - 1994

Birželio 2d. mirė 1946m. Vorkutos politinė kalinė, tremtinė Izabelė Lencevičiūtė-Plusčiauskienė.

Velionė gimė 1925m. gegužės 14d. Marijampolės raj. Uosos k. Po karą mokėsi Kauno liaudies universiteto bendrojo švietimo skyriuje ir rengėsi studijuoti žurnalistiką. Buvo Uosos partizanų ryšininkė, teikdavo ginklus, vaistus, platino spaudą.

1946m. gegužės 14d. suimta ir nuteista 10-iai metų ir 5 tremties.

1955m. Vorkutoje sukurė šeimą su politiniu kaliniu Kestučiu Plusčiauskui. Ten gimė sūnus.

1956m. grįžo į Lietuvą.

Liūdi artimieji

Bronė Montvydienė

1921 - 1994

Gegužės 6d. mirė buvusios Žemaičių apyg. vado Vytauto Montvydo-Žemaičio žmona Bronė Montvydienė.

1944m., vyru išpasitraukus į ginkluotą pogrindį, liko viena su penkiais mažais vaikais. Okupantui sudeginus sodybą, slapstėsi su vaikais pas žmones. 1951m. gruodžio mėn. buvo suimta, kankinama ir išvežta į Sibiro lagerius. Į Lietuvą grįžo 1956m. Varėnos negalais išsidarbino ir susirinko vaikus. Iki pensijos išdirbo Klaipėdos antrinių žaliavų kombinate.

Nuoširdžiai užjaučiame velionės vaikus ir artimuosius.

Tebūnie lengva Lietuvos žemelė didvyrio žmonai ir daug kančių patyrusiai motinai. Palaidota Varėnuose.

Z. ir A. Bitinai

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė